

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля **Юрій БІДЗІЛЯ**
« 30 » *серпня* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Англійська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» (Синтаксис складного речення) для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література».

Розробник: *Баньої Вероніка Федорівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.
Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри

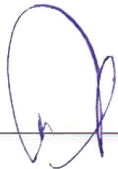

Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії

Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 2,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 75	1-й	1-й
Кількість модулів – 1	Семестр:	
	7-й	7-й
	Лекції:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	18 год	6 год
Вид підсумкового контролю: іспит	Практичні, семінарські:	
	18 год	4 год
	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	–	–
	Самостійна робота:	
	39 год	65 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу «Сучасна українська мова» – ознайомити здобувачів зі змістом теоретичних відомостей про складне речення в шкільному курсі синтаксису; сформулювати систематизовані знання про традиційні та нові підходи щодо класифікації й аналізу синтаксичних категорій, явищ, одиниць; виробити навички самостійного аналізу складних речень різних типів; удосконалити вміння й навички використовувати різні типи складних речень у процесі комунікації, зокрема у педагогічній діяльності в ЗССО та закладах фахової передвищої освіти.

Мета навчальної дисципліни передбачає такі завдання: ознайомити здобувачів з основними одиницями синтаксису складного речення, що розглядаються в шкільному курсі української мови; розкрити поняття складного речення, виокремивши його основні типи; визначити основні ознаки складного речення; ознайомити здобувачів з класифікацією складних речень у підручниковій літературі з української мови; охарактеризувати всі зразки структурних типів складного речення, які вивчають у

шкільному курсі синтаксису; удосконалити вміння й навички аналізу різних типів складних речень, їхнього використання комунікативній діяльності.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (ІК);
- здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 1);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (ЗК 2);
- здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК 3);
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 5);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 7);
- здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків (ФК 1);
- здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (ПК 1);
- здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах (ПК 2);
- здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт (ПК 3);
- здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно із сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом (ПК 8).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 6 «Вступ до мовознавства»

ОК 12 «Сучасна українська мова» (Синтаксис словосполучення і простого речення)

ОК 24 «Латинська мова».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної галузі	РН 1
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Усвідомлює</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	РН 12
<i>Знає</i> сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні та за її межами.	РН 13
<i>Пояснює</i> особливості розвитку української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; <i>порівнює</i> мовні й літературні факти, явища, оригінали творів англійською мовою й українські переклади англійськомовних художніх текстів, визначає їхні подібності й відмінності.	РН 14
<i>Володіє</i> комунікативною компетентністю з української, англійської мов (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), <i>здатний</i> удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.	РН 15
<i>Уміє</i> працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.	РН 17
<i>Володіє</i> основами професійної культури, <i>має здатність</i> створювати, редагувати й перекладати тексти фахового змісту українською та англійською мовами.	РН 19
<i>Використовує</i> гуманістичний потенціал української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.	РН 21

Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури для виконання освітньої програми в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.	РН 22
Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Знає сучасні теоретичні основи синтаксису складного речення, що є результатом формування уявлень про синтаксичні одиниці та принципи їх членування й аналізу.	РН 1
Знає різні типи складних речень, правильно їх визначає; аналізує текст з погляду функціонування в ньому складних речень; правильно використовує розділові знаки між частинами складних речень.	РН 5
Має достатній обсяг знань із синтаксису складного речення української мови, що є підґрунтям для формування наукового світогляду майбутніх педагогів.	РН 12
Знає актуальні теоретичні й практичні аспекти вивчення складних речень та способи їх репрезентації в сучасному мовознавстві й традиційних концепціях, представлених у шкільній лінгводидактиці.	РН 13
Уміє аналізувати, узагальнювати й використовувати інформацію в навчальному процесі, застосовувати теоретичні знання про синтаксис складного речення для вирішення проблем у ЗССО та закладах фахової передвищої освіти відповідно до чинних програм.	РН 14
Уміє використовувати складні речення в процесі комунікації, грамотно будувати монологічні висловлення та діалоги; моделює комунікативні ситуації, використовуючи вивчений граматичний матеріал.	РН 15
Уміє знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел, у тому числі з підручкової літератури (передусім – за допомогою цифрових технологій).	РН 17
Уміє створювати й редагувати різні зразки структурних типів складного речення, які вивчають у шкільному курсі синтаксису; уміє використовувати різні типи складних речень у процесі комунікації, зокрема у педагогічній діяльності.	РН 19
Уміє формувати дидактичний матеріал, використовуючи гуманістичний потенціал української мови і літератури, для плекання духовного світу юного покоління громадян України.	РН 21
Уміє застосовувати елементи теоретичного та практичного характеру в професійній діяльності; ефективно спілкується з колегами й учнями з питань синтаксису складного речення, обґрунтовує власне бачення проблемних питань; дотримується етичних норм у комунікації під час реалізації професійної діяльності.	РН 22

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Методи навчання – пояснювально-ілюстративний, евристичний, репродуктивний, дослідницький, проєктний, інтерактивних вправ, використання застосунку Moodle для онлайн-тестування, самостійна робота пошукового характеру.

Форми та методи оцінювання – усна та письмова з такими видами: індивідуальне опитування на практичних заняттях, перевірка практичних завдань та вправ, оцінювання презентацій / рефератів, написання модульних робіт, тестування.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма модульного контролю: письмова (тестування, відповідь на теоретичні питання, виконання практичних завдань).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	50	100
5	5	5	5	6	6	6	6	6		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	9	40
Проектна робота	1	5
Презентація/реферат	1	5
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» проводиться один раз на семестр, згідно з розкладом модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які виконали всі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи здобувачі мають мати поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу. Максимальна кількість балів, одержаних під час модульної контрольної роботи, становить 50 балів.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на тести та теоретичні питання, виконання практичних завдань. Робота складається з 20 тестів (тестування відбувається через систему Moodle), двох теоретичних питань, двох практичних завдань.

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то іспит може бути виставлений за результатами поточного оцінювання та модульного контролю на момент оголошення результатів. Якщо ж здобувач бажає поліпшити свою оцінку, він складає іспит за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка становить від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модульна контрольна робота 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Тести	20	10
Теоретичні питання	2	10
Практичні завдання	4	30
Разом		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована Шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C	Добре		74-81
D	Задовільно		64-73
E	Задовільно		60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F	Незадовільно		0-34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку

може здобути здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку **«відмінно» (90-100 балів, А)** заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку **«добре» (82-89 балів, В)** заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку **«добре» (74-81 бал, С)** заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«задовільно» (64-73 бали, D)** заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку **«задовільно» (60-63 бали, E)** заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка **«незадовільно» (35-59 балів, FХ)** виставляється здобувачу, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку **«незадовільно» (35 балів, F)** виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і, яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання іспиту і в нього виникає академічна заборгованість.

Іспит з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролі та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Іспит проходить в усній формі. На іспит виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на іспиті здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за іспит заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

Тема 1. Складне речення як синтаксична одиниця. Принципи класифікації складних речень у підручниковій літературі для ЗЗСО. Складне речення в синтаксичній системі сучасної української мови, його основні ознаки. Поняття складного речення в чинній Програмі з української мови для ЗЗСО. Принципи класифікації складних речень. Складні речення сполучникові і безсполучникові.

Тема 2. Складносурядне речення в шкільному курсі української мови. Загальна характеристика складносурядних речень: будова, основні ознаки. Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення. Структурно-семантичні різновиди складносурядних речень. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Тема 3. Типологія складнопідрядних речень у підручнику з української мови для 9-го класу і структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень. Загальні поняття про складнопідрядне речення (СПР): його будова й засоби зв'язку в ньому. Підрядні сполучники й сполучні слова у складнопідрядних реченнях. Принципи класифікації складнопідрядних речень. Класифікація складнопідрядних речень за структурно-семантичним принципом: СПР речення нерозчленованої структури; СПР розчленованої структури. Основні види складнопідрядних речень у шкільному курсі української мови: з означальними, з'ясувальними, обставинними підрядними частинами (способу дії й ступеня, порівняння, місця, часу, причини, наслідку, мети, умови, допусту).

Тема 3. Логіко-граматична класифікація складнопідрядних речень. Логіко-граматична класифікація складнопідрядних речень: складнопідрядні речення з підрядними підметовими й додатковими; складнопідрядні речення з підрядними присудковими й означальними; складнопідрядні речення з підрядними обставинними. Розділові знаки між частинами складнопідрядного речення.

Тема 5. Багатокомпонентні складнопідрядні речення в шкільному курсі української мови. Загальна характеристика багатокомпонентних складнопідрядних речень. Багатокомпонентні складнопідрядні речення з однорідною супідрядністю. Багатокомпонентні складнопідрядні речення з неоднорідною супідрядністю.

Багатокомпонентні складнопідрядні речення з послідовною підрядністю. Контаміновані складнопідрядні багатокомпонентні речення.

Тема 6. Особливості складних безсполучникових речень у підруничковій літературі з української мови для ЗЗСО. Безсполучникове складне речення: загальна характеристика. Смислові відношення між частинами безсполучникового складного речення. Складні безсполучникові речення з однотипними предикативними частинами. Складні безсполучникові речення з різнотипними предикативними частинами. Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.

Тема 7. Складні синтаксичні конструкції. Період. Загальне поняття про складні синтаксичні конструкції, їх ознаки та різновиди. Складні синтаксичні конструкції з сурядністю та підрядністю, їх основні моделі. Складні синтаксичні конструкції із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Період як синтаксична структура. Особливості вивчення складних синтаксичних конструкцій у шкільному курсі української мови.

Тема 8. Поняття тексту в шкільному курсі української мови. Текст, його основні ознаки. Будова тексту. Мікротема й абзац. Ключові слова в тексті й абзаці. Види й засоби міжфразового зв'язку (повторення й узагальнення).

Тема 9. Конструкції з чужим мовленням. Пунктуація (узагальнення). Способи передачі чужого мовлення. Пряма мова. Непряма мова. Способи перетворення конструкцій з прямою мовою на непряму. Невласне пряма мова, її структурні особливості. Діалог. Цитати. Розділові знаки у складних реченнях: узагальнення.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	7	8	9	10	13
МОДУЛЬ 1. СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ								
Тема 1. Складне речення як синтаксична одиниця. Принципи класифікації складних речень у підруничковій літературі для ЗЗСО.	7	2	2	3	7	2		5
Тема 2. Складносурядне речення в шкільному курсі української мови.	11	2	2	7	14	2	2	10
Тема 3. Типологія складнопідрядних речень у підручнику з української мови для 9-го класу і структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень	11	2	2	7	14	2	2	10
Тема 4. Логіко-граматична класифікація складнопідрядних речень.	7	2	2	3	6			6
Тема 5. Багатокомпонентні складнопідрядні речення у шкільному курсі української мови.	7	2	2	3	6			6

Тема 6. Особливості складних безсполучникових речень у підручниковій літературі з української мови для ЗЗСО.	7	2	2	3	6			6
Тема 7. Складні синтаксичні конструкції . Період.	7	2	2	3	6			6
Тема 8. Поняття тексту в шкільному курсі української мови.	11	2	2	7	10			10
Тема 9. Конструкції з чужим мовленням. Пунктуація (узагальнення).	7	2	2	3	6			6
Разом за модулем 1	75	18	18	39	75	6	6	65
Усього годин	75	18	18	39	75	6	4	65

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма	Кількість годин заочна форма
1.	Складне речення як синтаксична одиниця. Принципи класифікації складних речень у підручниковій літературі для ЗЗСО.	2	-
2.	Складносурядне речення в шкільному курсі української мови.	2	2
3.	Типологія складнопідрядних речень у підручнику з української мови для 9-го класу і структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень	2	2
4.	Логіко-граматична класифікація складнопідрядних речень	2	
5.	Багатокомпонентні складнопідрядні речення в шкільному курсі української мови.	2	-
6.	Особливості складних безсполучникових речень у підручниковій літературі з української мови для ЗЗСО.	2	-
7.	Складні синтаксичні конструкції . Період.	2	-
8.	Поняття тексту в шкільному курсі української мови.	2	-
9.	Конструкції з чужим мовленням. Пунктуація (узагальнення)	2	-
	Разом	18	4

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, конспектування навчально-методичної літератури. Ефективність самостійної роботи здобувача викладач виявляє під час тематичного опитування на практичних заняттях, перевірки конспектів тощо та відображає в загальній оцінці за тему і модуль.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма	Кількість годин заочна форма
1.	Ознайомитися з конспектом уроку «Складне речення і його ознаки. Складні речення без сполучників, з сурядним і підрядним зв'язком» (https://naurok.com.ua/cikl-urokiv-z-temi-skladnosuryadne-rechennya-251129.html). Виконати такі завдання: А. Запропонувати власні запитання для Гри «Мікрофон». Б. Запропонуйте власні схеми для завдання з творчого конструювання. Скласти відповідно до схем речення. Виконати Домашнє завдання (VIII): «Виписати з української літератури уривок із художнього твору. Схарактеризувати його стилістичні особливості. Зробити синтаксичний розбір двох речень, скориставшись алгоритмом, опрацьованим на уроці».	4	5
2.	1. Ознайомитися з конспектом уроку «Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому» (https://naurok.com.ua/cikl-urokiv-z-temi-skladnosuryadne-rechennya-251129.html). Виконати запропоновані завдання. 2. Ознайомитися з конспектом уроку «Смислові зв'язки між простими реченнями в складносурядному» (https://naurok.com.ua/cikl-urokiv-z-temi-skladnosuryadne-rechennya-251129.html). Виконати такі завдання: А. Запропонувати власні речення для Лінгвістичного дослідження (Прочитайте речення, виберіть сполучники, заповніть таблицю й розкажіть про смислові зв'язки у складносурядному), відтак виконати всі умови завдання. Б. Змінити умову (щоб подані пари іменників були підметами) інтерактивної гри «Хто швидше?» (Утворити складносурядні речення так, щоб подані пари іменників були підметами. Записати їх. Футбол – команда. Завіса-вистава. Блискавка-гім. Правда – неправда. Визначити смислові зв'язки між	4	10
3.	1. Ознайомитися з конспектом уроку «Складнопідрядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому» (https://naurok.com.ua/urok-skladnopidryadne-rechennya-yogo-budova-y-zasobi-zv-yazku-v-nomu-54628.html). Виконати такі завдання: А. Запропонувати власні конструкції до вправ-пояснень «Вкраплення», «Хвилинка самозаглиблення». Б. Виконати умову «Музичної паузи»: Слухаємо пісню Христини Соловій «Хто, як не ти?» (потрібно згадати назву композиції, довести, що назва є складним реченням). Запропонувати іншу пісню для виконання зазначених умов. Подумати, який матеріал буде найдоречнішим для аналізу в 9 класі. 2. Ознайомитися з конспектом уроку «Основні види підрядних речень. Складнопідрядні з підрядними означальними, з'ясувальними та обставинними» (https://naurok.com.ua/rozrobka-uroku-z-ukra-nsko-movi-dlya-9-klasu-osnovni-vidi-pidryadnih-rechen-skladnopidryadni-z-pidryadnimi-oznachalnimi-z-yasuvalnimi-ta-obstavinnimi-3230.html). Виконати такі завдання: А. Запропонувати власний варіант гри «Сніжки». Б. Запропонувати власні речення для виконання рефлексії «Незакінчене речення» (Ялинка). В. Поміркувати, які завдання можна ще запропонувати, аби належно подати визначену тему.	4	10

4.	Ознайомитися з конспектом уроку «Основні види складнопідрядних речень. Розрізнення сполучників і сполучних слів» (https://naurok.com.ua/urok-osnovni-vidi-skladnopidryadnih-rechen-rozriznennya-spoluchnikov-i-spoluchnih-sliv-63488.html). Виконати такі завдання: А. Розглянути запропоновану таблицю і зробити висновки про види складнопідрядних речень і засоби зв'язку в них. Особливу увагу звернути на розрізнення сполучників і сполучних слів. Свої висновки зіставити з теоретичним матеріалом підручників. Б. Виконати умови «Лінгвістичного дослідження». Запропонувати власний текст для аналізу. В. Проаналізувати завдання «Розподільне письмо» (Розподілити складнопідрядні речення за видами підрядних частин. Записати, вставляючи пропущені літери. Аргументувати свій вибір. Визначити, у яких реченнях ужито сполучники, а в яких — сполучні слова) і з'ясувати, якими реченнями варто доповнити дидактичний матеріал для	5	6
5.	Ознайомитися з конспектом уроку «Складне речення і його ознаки. Складні речення без сполучників, з сурядним і підрядним зв'язком» (https://naurok.com.ua/cikl-urokiv-z-temi-skladnosuryadne-rechennya-251129.html). Виконати такі завдання: А. Запропонувати власні запитання для Гри «Мікрофон». Б. Запропонувати власні схеми для завдання з творчого конструювання. Скласти відповідно до схем речення. Прокоментувати. В. Виконати Домашнє завдання (VIII): «Виписати з української літератури уривок із художнього твору. Схарактеризувати його стилістичні особливості. Зробити синтаксичний розбір двох речень, скориставшись алгоритмом,	5	6
6.	Ознайомитися з конспектом уроку «Безсполучникове складне речення. Смислові відношення між простими реченнями у безсполучниковому» (https://naurok.com.ua/urok-na-temu-bezspoluchnikove-skladne-rechennya-smislovi-vidnoshennya-mizh-prostimi-rechennyami-u-bezspoluchnikovomu-147831.html). Виконати такі завдання: А. Для дослідження-трансформації створити власний дидактичний матеріал для самостійної роботи за картками. Б. За схемами скласти і записати речення БСР про власні спостереження за погодою чи того, що відбувається навколо: 1. [] : [причина]. 2. [] - [] – протиставлення. 3. [] : [пояснення]. 4. [умова] - [наслідок]. 5. [час] - []. 6. [] - [висновок]. В. Запропонувати теми для виконання Творчого завдання.	4	6
7.	Ознайомитися з конспектом уроку «Складні речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку (тренувальні вправи)» (https://naurok.com.ua/urok-na-temu-skladni-rechennya-z-riznimi-vidami-spoluchnikovogo-i-bezspoluchnikovogo-zv-yazku-trenuvalni-vpravi-36753.html). Виконати такі завдання: А. Змодельовати й записати афоризми, поєднати частини їх з правого й лівого стовпчиків. Довести, що вислови сформульовано у формі складних синтаксичних конструкцій. Накреслити лінійні схеми (Дослідження-модельовання). Б. Запропонувати 2-3 речення, аби доповнити таблицю. Виконати тестові завдання 1-6. За зразком створити ще	5	6

8.	1. Ознайомитися з конспектом уроку «Текст, його основні ознаки. Будова тексту. Мікротема й абзац, спільне й відмінне між ними» (https://naurok.com.ua/urok-tekst-yogo-osnovni-oznaki-budova-tekstu-mikrotema-y-abzac-spilne-y-vidminne-mizh-nimi-63490.html). Виконати такі завдання: А. Запропонувати для Роботи з деформованим висловлюванням і Дослідження-відновлення власний дидактичний матеріал. Б. Матеріали Бліцтурніру доповнити прикладами, де потрібно, спробувати подати всю інформацію в таблиці. 2. Ознайомитися з конспектом уроку «Актуальне членування тексту» (https://naurok.com.ua/urok-aktualne-chlenuvannya-tekstu-36559.html). Запропонувати для Творчого завдання власний дидактичний матеріал.	4	10
9.	Ознайомитися з конспектом уроку «Узагальнення й систематизація вивченого про пряму й непряму мову, діалог (на матеріалі творів Т. Шевченка)» (https://naurok.com.ua/uzagalnennya-y-sistematizaciya-vivchenogo-pro-pryamu-y-nepryamu-movu-dialog-na-materiali-tvoriv-t-shevchenka-159086.html). Виконати такі завдання: А. Виконати завдання з блоку «Читацька стратегія» (Прочитати текст. Знайдіть речення з прямою мовою, випишіть їх, розставте розділові знаки, побудуйте схеми. Укажіть речення з іншими способами передачі чужої мови). Б. Побудувати речення за схемами блоку «Лінгвістична лабораторія». Запропонувати власні схеми. В. Виконати завдання блоку «Майстерня фахівця» (Складання розповіді про Тараса Шевченка з уживанням цитат із творів Кобзаря; Відновлення діалогу про Тараса Шевченка). В. Виконати Домашнє завдання (VIII): Підготувати алгоритм –схему «Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог» (приклади з творів Т. Шевченка).	4	6
	Разом	18	65

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання призначені для відпрацювання пропущених занять через хворобу здобувача або іншу поважну причину, а також мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці, формування сталих навичок фахівця-педагога.

1. Виконання завдань за матеріалами практикуму.
2. Виконання проєктної роботи.
3. Написання рефератів / створення презентацій (відповідно до тем лінгвістичних досліджень).

Вимоги до виконання й оформлення індивідуального завдання: 1. Обсяг виконаного завдання – 4-5 сторінок друкованого тексту / 15-20 слайдів презентації; 2. Структура кожного виду робіт (зміст, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо є); список використаної літератури).

Тематика лінгвістичних досліджень

1. Сурядність і підрядність у сучасному мовознавстві: дискусійні моменти.
2. З історії вивчення складних речень в українському мовознавстві.
3. З історії вивчення складних речень у світовому мовознавстві.
4. Просте речення і частина складного речення (умовно просте речення, предикативна одиниця): спільні та відмінні ознаки.
5. Підрядні сполучники і сполучні слова: способи розмежування.
6. Порівняльні звороти і підрядні означальні речення: способи розмежування.
7. Принципи української пунктуації.

8. Історія української пунктуації.
9. Система розділових знаків у сучасній українській мові та їхні основні функції.
10. Авторські розділові знаки: проблемні аспекти.
11. Явище синтаксичної синонімії в системі складного речення.
12. Формально-синтаксичні та семантико-синтаксичні особливості складносурядних речень відкритої структури в сучасній українській мові.
13. Специфіка будови, семантики складносурядних речень закритої структури в сучасній українській мові.
14. Функційно-стилістичний потенціал складносурядних речень у різностильових текстах.
15. Поняття «елементарні й неелементарні» складні речення в сучасній українській мові.
16. З історії появи та розвитку складних синтаксичних конструкцій.
17. Критерії виокремлення складних ускладнених речень як специфічних синтаксичних одиниць.
18. Пунктуація у складнопідрядних неелементарних реченнях.
19. Принципи класифікації складних безсполучникових речень у ранніх і сучасних граматичних працях.
20. Складні синтаксичні конструкції з різними типами синтаксичного зв'язку (загальна характеристика, стилістичний потенціал та особливості пунктуації).
21. Період та його стилістичні можливості в різностильових текстах.
22. Невласне пряма мова та її виражальні можливості.
23. Цитата та її форми в перекладних текстах.
24. Нові явища в синтаксисі сучасної української мови.
25. Конструкції експресивного синтаксису, їхній стилістичний потенціал у різностильових текстах.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби: офісні додатки, електронне навчання в середовищі Moodle (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/>), сайт електронного навчання УЖНУ (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>), Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Сучасна українська мова (синтаксис складного речення): практикум для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література» / Уклад. В.Ф. Баньої. Ужгород, 2023.
2. Кучерява О.А. Сучасна українська мова (синтаксис складного речення): навч.-мет. посіб. [для студентів денної і заочної форми навчання спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література)]; ПНПУ імені К.Д. Ушинського. Одеса, 2022. 104 с.
3. Мариненко І.О. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації): навч. посібник. Київ, 2021. 279 с.
4. Степаненко М. Синтаксис складного речення: конспект лекцій: навчально-методичний посібник. Полтава: ПНПУ, 2021. 132 с.
5. Український правопис (нова редакція) / АН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т української мови. Київ: Наук. думка, 2019. С. 197–256.

6. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004.

Підручники з української мови

7. Авраменко О. Українська мова: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ: Грамота, 2017. 160 с. Режим доступу:
8. Глазова О.П. Українська мова: підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закладів. / О.П. Глазова. Харків: Вид-во «Ранок», 2017. 240 с. Режим доступу: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/01-ukrainska-mova-9-klas/ukrainska-mova-pidruchnyk-dlya-9-klas-uzagalnoosvitnih-navchalnyh-zakladiv-glazova-o-p.pdf>
9. Грона Н., Ющенко В., Попружна О. Українська мова. Синтаксис: навчальний посібник для здобувачів закладів фахової передвищої освіти. 2021. 170 с. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1y9t-f7THm48EmhbQtOgcwMUKniCEfw_f/view
10. Заболотний В.В., Заболотний О.В. Українська мова: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ: Генеза, 2022. 275 с. Режим доступу: https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/01-ukrainska-mova-9-klas/%D0%97%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%A3%D0%9C_%D0%9F_9.pdf
11. Українська мова (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / С.О. Караман, О.М. Горошкіна, О.В. Караман, Л.О. Попова. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 272 с. Режим доступу: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/01-ukrainska-mova-9-klas/ukrainska-mova-dlya-znz-z-poglyblyenym-vyvchennyam-filologii-pidruchnyk-dlya-9-klas-znz-karaman-so-goroshkina-omkaraman-ov-popova-lo.pdf>
12. Українська мова: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Голуб Н.Б., Ярмолук А.В. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с. Режим доступу: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/01-ukrainska-mova-9-klas/mova-9-kl.pdf>

Нормативно-правові документи

13. Вебсайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
14. Державний стандарт базової середньої освіти. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
15. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/650/017/7fc/6500177fc5b54679390686.pdf>
16. Модельні навчальні програми для 5–9 класів нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
17. Навчальні програми для 10–11 класів. Українська мова. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
18. Навчальні програми для 5–9 класів. Українська мова. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
19. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
20. Путівник реформою НУШ: усе, що потрібно знати вчителю. Освіторія. URL: <https://osvitoria.media/experience/gotovi-vprovadzhuvaty-nush-putivnyk-dlya-vchyteliv/>

Додаткова

21. Бевзенко, С.П., Литвин Л.П., Семеренко Г.В. Сучасна українська мова: Синтаксис: навч. посіб. для студ. вузів філол. спец. Київ: Вища шк., 2005. 270 с.
22. Вихованець І.Р. Граматика української мови: синтаксис. Київ: Либідь, 1993.

23. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови: монографія. Київ : Наукова думка, 1992.
24. Голуб Н.Б., Новосолова В.І., Галаєвська Л.В. Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту): практичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 128 с.
25. Городенська К.Г. Сполучники української літературної мови: [монографія]. Київ: Вид-чий дім Дмитра Бурого, 2010. 204 с. (Студії з українського мовознавства).
26. Грищенко А.П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові. Київ: Наук, думка, 1969.
27. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. Донецьк: ДонНУ, 2001.
28. Загнітко А. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс): навч. посіб. Ч. 2. Київ: ІЗМН, 1996.
29. Когут О.І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури. Тернопіль: Астон, 2005. 204 с.
30. Кочан І.М., Захлюпана Н.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 250 с.
31. Кульбабська О.В., Кардашук О.В. Крок у професію. Методика викладання української мови в школі: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.
32. Кучеренко І.К. Складні речення з сурядністю і підрядністю. *Укр. мова і літ. в шк.* 1973. № 11. С. 25-31.
33. Кучеренко І.К. Складнопідрядні речення з кількома підрядними. *Укр. мова і літ. в шк.* 1973. № 5. С. 30-39.
34. Кучерук О.А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика. Житомир: Вид-во ЖЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.
35. Мельничайко В.Я. Про вивчення складносурядних речень. *Укр. мова і літ. в шк.* 1977. № 9. С. 44-51.
36. Методика викладання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2009. 400 с.
37. Навчання синтаксису на уроках української мови у 8–9 класах: метод. посіб. / Н.Б. Голуб, Л.В. Галаєвська. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 128 с.
38. Пентилюк М.І., Онукевич Т.Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. 134 с.
39. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посіб. для студ.пед. ун-тів та ін-тів / кол. авторів за ред. М.І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2011. 366 с.
40. Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання. Київ : Вища школа, 1994.
41. Українська мова: Енциклопедія. Київ : Вид-во “Укр. енцикл.” ім. М. Бажана, 2007.
42. Христіанінова Р. Складнопідрядні речення відповідності і невідповідності в сучасній українській літературній мові. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Лінгвістика”*. 2014. Вип. 21. С. 35-38.
43. Христіанінова Р.О. Лінгвістичний статус безсполучникових складних утворень. *Наукові записки*. 2014. Том 164 : Філологічні науки (Мовознавство), С. 33-38.
44. Христіанінова Р.О. Формально-граматична типологія складнопідрядних речень. *Мовознавчий вісник*. Вил. 20. Черкаси, 2015. С. 93-98.
45. Христіанінова Р.О. Складнопідрядне речення в системі складного речення сучасної української мови. *Науковий вісник Чернівецького національного університету*. 2009. Вип. 475-477: Слов’янська філологія. С. 167-174.
46. Христіанінова Р.О. Складнопідрядні речення з приреченневими підрядними частинами умови. *Мовознавчий вісник*. 2011. Вип. 12-13. С. 167-172.
47. Христіанінова Р.О. Складнопідрядні речення з приреченневими підрядними частинами причини. *Актуальні проблеми слов’янської філології. Серія: лінгвістика, літературознавство*. 2011. Вип. XXIV. Ч. 1. С. 508-518.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

47. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
48. Загальний сайт Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
49. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>

50. Digital Semiotics Encyclopedia. – Режим доступу до енциклопедії: <http://www.semioticon.com/dse/encyclopedia/encycframeset.html>
51. Загнітко А.П. Сучасний синтаксис і фразеологія: особливості структурних і семантичних зв'язків. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znphnpu_lingv/2009_27/21.html
52. Попова І.С. Принципи формування системи основних синтаксичних одиниць української мови. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/dlgum/2008_7/17.html
53. Шундель Т. Неоднозначність кваліфікації простих та складних речень. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_jum/Nz/2011..96_2/statti/28.pdf